

خلاصه کتاب

معماری جهان به زبان ساده

در این کتاب به صورت جامع و خلاصه، نکات مهم سبک‌های معماری جهان بیان شده است و راهنمای مناسبی برای شرکت در آزمون‌های مربوطه می‌باشد.

نویسنده: اوا هوارت / مترجم: آزاده پاینده رخشانی

فهرست

● فصل اول: یونان کلاسیک

● فصل دوم: امپراطوری روم

● فصل سوم: دوران مسیحیت اولیه

● فصل چهارم: امپراطوری روم شرقی

● فصل پنجم: سبک مورویی در اروپای غربی

• یونان باستان:

در بین شهرهای یونان، آتن از لحاظ هنری سرآمد بوده که با جمعیت ۵۰ هزار نفر (آزاد مرد) کنترل کل امپراتوری را برعهده داشت. از بی نقص ترین بناهای دنیا پارتنون می باشد که به عنوان معبد اصلی آتنا در آکروپلیس ساخته شده است.

نحوه تشخیص بنای کلاسیک یونانی

۱- ستون و تیر سردر برای توصیف کلیت بنای یونانی به کار می رود.

۲- بلوک های افقی که با دیوار و ستون نگه داشته شده اند.

۳- همه خطوط صاف و قائم هستند و برخلاف سبک های بعدی، هیچ انحنا و قوسی موجود نیست.

۴- دو قسمت اصلی ساختمان اسپر و ستون می باشند که:
اسپر:

- سر افریز (لایه بالایی)
- سه ترکی (لایه میانی)
- فرسب (لایه پایینی)

ستون :

- سرستون،
- بدنه
- پایه

بدنه ستون از روی پایه شروع شده و به سرستون ختم می شود که سرستون زیر اسپر قرار دارد.

معابد

۱- اکثریت مستطیل شکل بوده اند ولی برخی فرم مدور داشته اند.

۲- معابد به واسطه پله های بلند از سطح زمین بلند می شوند اما پله هایی مناسب ورود انسان با ارتفاع معمولی نیز تعبیه شده بود.

۳- ورودی از سمت شرق بوده است.

۴- در شرق و غرب، رواق ها توسط ستون های بیرونی نگه داشته می شدند و ستون های دو سمت رواق تا انتهای معبد تا ستون های رواق منتهی الیه امتداد می یافت.

- ۵- متقارن بودن معابد
- ۶- سقف معبد دارای شیب ملایمی بود که از الوار های چوبی ساخته و با مرمر نازک یا تایل / کاشی سفالی پوشیده بود.
- ۷- وجود سنتوری های کم عمق در نمای شرق و غرب (و در قسمت فوقانی).
- ۸- تامین نور از طریق ورودی و نورگیرهای سقفی (پنجره های کم).
- ۹- عدم اجازه ورود عموم به داخل معبد (فقط روحانیون) و برگزاری تشریفات در بیرون معبد و همچنین قرارگیری محراب در بیرون بنا در بالا یا روبه روی پله های اصلی.
- ۱۰- تزئین معبد با رنگ های درخشان و وجود مجسمه هایی در سنتوری و سه ترکی معبد.
- ۱۱- معابد شامل دو اتاق کوچک: مخصوص نگه داری گنجینه و اتاق بزرگ: مخصوص مجسمه خدایی که معبد به آن هدیه شده است.

ویژگی تئاترها

- ۱- در تئاترهای یونانی، مرکز آن به گروه کراختصاص داشت (از ویژگی های اصلی تئاتر یونان).
 - ۲- ادیتوریوم (محل نشستن تماشاچیان) به صورت نیم دایره در اطراف مرکز تئاتر قرار می گرفت.
- نظم یونانی**
- سه گونه مختلف نظم یونانی وجود دارد که عبارتند از:

- ۱- دوریک ۲- ایونیک ۳- کورنتین
- دوریک**

- ۱- حجیم ترین نظم، دوریک می باشد.
- ۲- فاقد پایه و بدنه مستقیما روی سکو قرار دارد.
- ۳- بدنه آن شیاردار شده است که شیارها دارای لبه های تیز هستند
- ۴- سرستون ها یک قالب محدب هموار می باشد.
- ۵- فرسب ساده یا دارای تزئیناتی از ردیف های متناوب کنده کاری های مثلثی می باشد.
- ۶- سه ترکی دارای ردیفی از لوح های عمودی کنده کاری شده است که با فضاها ی مربعی شکل ساده یا دارای نقش به هم متصل شده اند.

ایونیک

- ۱- بدنه آن باریک و بلندتر است.
- ۲- شیارهای روی بدنه با باندهای صاف جدا می شوند. (بدنه این ستون ها گاهی مجسمه ای از یک زن (کاریاتید) بوده که بیانگر زنانی از قبیله قدیمی که توسط یونانیان به اسارت گرفته شده بود).
- ۳- سرستون آن به صورت مارپیچ است.
- ۴- فرسب از سه سطح افقی که به صورت ساده روی هم قرار گرفته اند، تشکیل شده است.
- ۵- سه ترکی آن به صورت ساده یا تراشیده می باشد.
- ۶- سرافریز ستون های ایونیک با ردیف هایی از بلوک های کوچک که شبیه داندان (دندانه) بود، تزئین می شد.

کرنترین

- ۱- سرستون آن دارای تزئینات بیشتری است.
 - ۲- این سرستون ها به صورت طوماری قرینه از چهارطرف در بالا نگه داشته شده است. (گاهی برگ های درخت صدر و خرما جایگزین طومار شده اند.)
 - یونانیان در یک ساختمان فقط از یک نوع ستون استفاده می کردند و گاهی فقط ممکن بود نوع ستون در داخل و خارج بنا متفاوت باشد. بنابراین تشخیص بنای یونانی فقط با نگاه به ستون، سرستون یا بخشی از اسپر امکان پذیر است.
 - ابعاد ستون های یونانی، مرتبط با اندازه اجزای تشکیل دهنده آن می باشد.
 - ارتفاع ستون دوریک چهار تا شش برابر قطر ستون در پایه است.
 - ارتفاع ستون ایونیک نه برابر و ارتفاع ستون کرنترین ده برابر قطر پایه است.
- بناهای یونانی به صورت قرینه طراحی می شدند.

تکنیک انتسیس (Entasis) : به حذف خطاهای بصری گفته می شود. با نگاه به بنا در فاصله ای مشخص تمام خطوط صاف (عمودی یا افقی) با قوسی مقعر در میانه دیده می شدند که برای خنثی کردن این مسئله خطوط ساختمان به همین نسبتا محدب طراحی می شد.

• امپراطوری روم:

زمان اوج معماری رومی، همزمان با زمان امپراطوری آگوستوس بود و رم را از شهری آجری به شهری از مرمر تبدیل کرد. معماری رومی خصوصیات معماری یونانی را در مقیاس بزرگتر ترکیب نمود.

نحوه تشخیص بنای رومی

۱- قوس های گرد و نظم های کلاسیک

• رومیان با ترکیب ستون و قوس های گرد، سیستمی ایجاد کردند که برخلاف معماری یونان میزان بار بیشتری را متحمل می شد.

۲- نظم های رومی

• سه نظم مستقیما از یونان گرفته شده:

۱- دوریک ۲- ایونیک ۳- کورنتین و نظم های دیگر عبارتند از: ۴- توسکان (ساده تر از دوریک) ۵- کامپوزیت (ترئینات بیشتر نسبت به کورنتین). قرار گیری این نظم ها به ترتیب دوریک، ایونیک و کورنتین (در ساختمان بیش از یک طبقه) بود.

۳- درب و پنجره مستطیل شکل به همراه حاشیه ای از کنده کاری های مختلف

۴- تناسب اندازه بازشو نسبت به ابعاد انسان

۵- قرارگیری ستون در فضای دو طرف بازشو

۶- تزئین فضای بالای بازشو با پنجره مشبک

۷- استفاده از آجر، کاشی سیمان، بتن و آهن به عنوان مصالح

• بتن به عنوان ماده ای سخت و بادوام در قرن دوم میلادی توسط رومیان تولید شد.

۸- به کارگیری بتن به همراه سنگ، گچ، استاکو و مرمر به منظور ایجاد جذابیت

۹- طاق و گنبدهای عظیم رومی (قطر بیش از ۵۰ متر)

• گنبدهای رومی، "گنبد بشقابی" نیز نامیده می شدند.

ویژگی معابد

۱- معابد روی بالکن هایی بلند ساخته می شدند

۲- وجود ایوان عمیق در قسمت جلویی معابد مستطیلی به همراه ستون هایی در دو طرف ساختمان

۳- ایجاد رواق به واسطه وجود ستون‌ها در دو سمت بنا (در معابد مدور، رواق دورتادور ساختمان ادامه داشت)

۴- سقف‌ها دارای شیب اندک و سنتوری نسبتاً کم عمق

۵- بیشتر معابد از نظم‌های ایونیک و کورنتین ساخته شده‌اند

۶- قرارگیری قربانگاه در خارج از معبد (برگزاری مراسم‌ها در فضای باز)

۷- فضای داخلی معابد اولیه ساده بودند ولی بعدها به صورت باشکوه ساخته می‌شدند

باسیلیکاها

کاربری:

۱- دادگاه ۲- فضایی برای امور تجاری

ویژگی‌ها:

۱- مستطیل شکل بودن پلان طبقه همکف

۲- فضای داخلی دارای دو ردیف ستون به سالن اصلی و دو راهرو

۳- دارای سقفی از خرپاهای چوبی یا سازه‌ای طاق‌دار که یا به صورت قوس استوانه‌ای (Barred Vault) یا دو طاقی (Groined Vault) اجرا می‌شد

۴- نورگیری از طریق پنجره‌های تعبیه شده در راهروها

۵- وجود محراب (محل قربانگاه) در دو انتهای ساختمان یا یکی از دو انتها

ویژگی حمام‌های عمومی

۱- دارای گرمخانه برای زمستان و حیاط‌های سایه‌دار برای تابستان

۲- محلی برای تبادل نظر و عقاید فیلسوفان و نویسندگان و بررسی اخبار روز

۳- وجود کاربری‌های مختلف نظیر تئاتر، استادیوم ورزشی، رستوران و...

۴- وجود اتاق‌های سرد و داغ

۵- استفاده از تزئینات و پوشاندن دیوار کف با موزائیک

۶- طاقچه‌های دیواری تندیس‌گونه

۷- استفاده از برنز برای درب و پوشش پنجره‌ها

۸- خدمات رسانی از طریق راه‌های زیرزمینی (بدون ایجاد مزاحمت برای کسی)

۹- استفاده از ستون‌های مرمر و سرستون‌های طلاکوبی

• برای گرم کردن فضای استخر، هوای داغ تولید شده توسط کوره در زیرزمین از میان کاشی‌ها و آجرهای مشبک دیوارها و کف‌ها عبور می‌کند و گرمای فضا تامین می‌شود.

ویژگی تئاترها

۱- دارای فضاهای اصلی و نیم دایره آدیتوریوم، ارکسترا و سن.

۲- قرارگیری فضای "ساختمان سن" در پشت سن با ارتفاع دو تا سه طبقه، به عنوان اتاق پرو.

۳- ورود بازیگران از درب‌های مختلف نشان‌دهنده آمدن او از محل‌های مختلف بود:

درب وسط: ورود از قصر

درب جانبی: ورود از شهر یا اجتماع

درب دیگر: ورود از خارج شهر

آمفی تئاتر

کاربری: مورد استفاده برای جنگ گلادیاتورها و نمایش‌های از این دست.

ویژگی‌ها

۱- احاطه میدان اصلی با صندلی‌های ردیفی

۲- قرارگیری اتاق گلادیاتورها و قفس حیوانات و... در زیر میدان

۳- بهترین جایگاه به صاحب‌منصبان دولتی، ثروتمندان و... اختصاص داشت.

ویژگی‌های طاق‌های نصرت

۱- قرارگیری در دو سمت جاده اصلی

۲- شامل دو یا سه طاق و در هر سمت طاق ستونی قرار داشت که اغلب از نظم‌های کورنتین و یا کامپوزیت بود.

۳- فضای بالای اسپر، اتیک گفته می‌شود و کتیبه ای در بالای آن قرار دارد که شامل اطلاعات مربوط به واقعه‌ای که بنا وقف آن شده است.

۴- در بالای اتیک مجسمه کنده‌کاری شده (گروهی سوار بر ارابه ۴ یا ۶ اسب) قرار داشت.

ویژگی کانال‌های آب

۱- کانال‌های سیمانی از طاق‌های یک، دو یا سه ردیف

۲- ثروتمندان دارای ذخیره آب شخصی و مردم عادی متکی به آب چاه‌های مشترک

ویژگی پل‌ها

پل‌های رومی، ساده و در عین حال صلب بودند.

معماری محلی

۱- فرم عمده معماری محلی رومی شامل: ۱- خانه های شهری ۲- خانه‌های آپارتمانی ۳- خانه‌های بیلاقی

۲- نمای ساده و بدون پنجره (بجز زمانی که طبقه همکف شامل فروشگاه بود)

۳- تشکیل فضای داخلی خانه به دور یک یا چند حیاط

۴- وجود آتریوم (مسیری از درب ورودی تا حیاط)؛ آتریوم پوشیده بود و فقط در بخشی مرکزی در بام بازشویی برای نورگیری وجود داشت که از طریق آن آب باران در مخزن آب یا حوضچه‌ای که در زیر آن تعبیه شده بود، ذخیره می‌شد.

۵- وجود حیاط داخلی به نام پریستایل: مسیری رواق دار که باغ را با مجسمه‌ها و ابنماها احاطه کرده بود.

۶- قرارگیری اتاق‌ها دور حیاز که هر کدام شامل یک اتاق مجزا برای نگهداری خدایان بود.

۷- پوشاندن کف فضاها با موزائیک یا مرمر رنگی و دیوارها با فرسکو، نقاشی آبرنگی روی گچ و یا نقاشی تصاویری از مناظر بیرون.

۸- المان‌های تزئینی عبارتند از: ۱- برگ‌های کنگر و پیچک ۲- تزئینات طوماری که نشان‌دهنده حیوانات، گیاهان و نقش‌های اساطیری بود، پرندگان، شیردال‌ها، پاپیتال و کوپید.

• دوران مسیحیت اولیه

دو سبک عمده بین سال‌های امپراطوری روم و نخستین هزاره پس از میلاد، مسیحیت اولیه روم شرقی است.

نحوه تشخیص کلیسای مربوط به دوران مسیحیت

- ۱- پلان مستطیل شکل (طبقه همکف)
- ۲- دید بصری یکپارچه در سالن اصلی کلیسا (زیرا با ستون قطع نمی‌شود)
- ۳- ساختمان کلیساها کم هزینه بود
- ۴- طول ساختمان دو برابر عرض آن و ورودی در ضلع غربی بنا قرار داشت
- ۵- نما نسبتاً زمخت و تعبیه رواقی در جلو بنا به منظور متعادل کردن بنا
- ۶- قرارگیری محراب در منتهی الیه شرقی بنا با فرمی نیم‌دایره
- فضای داخلی با دو ردیف دو طاقی به سالن اصلی و دو یا چند راهرو تقسیم می‌شد
- ۷- پنجره با طاق‌های هلالی (در بالای دو طاقی‌ها)
- ۸- بام‌های صندوقی یا تیرچکشی از چوب و یک ستون تا دو ستون کمکی تشکیل می‌شد
- در ابتدا ساختمان غسل تعمید به صورت جداگانه فرمی مدور یا چندگوشه داشت و نور از گنبد مرکزی تامین می‌شد؛ اما از قرن پنجم به بعد، در کنار کلیساها یا در مکانی متصل به آن قرار گرفت. حوضچه غسل تعمید نیز، در مرکز محل غسل تعمید قرار داشت و علت بزرگ بودن آن، غوطه‌ور شدن افراد بالغ برای انجام غسل در آب بود.
- ۹- ساخت برج‌های بسیار بلند در مجاورت کلیسا به عنوان شاخصه محلی و شهری و برج دیده‌بانی برای حمله

• امپراطوری روم شرقی

پس از تقسیم امپراطوری به بخش شرقی و غربی و به دنبال آن سقوط قدرت روم، امپراطوری روم شرقی آغاز شد.

نحوه تشخیص کلیسای روم شرقی

۱- موزائیک‌های درخشان کار شده به همراه طراحی گنبد و طاق برای تزئین دیوارها و استفاده از رنگ‌های شاخص آبی و طلایی در فضای داخلی.

۲- پلان به شکل صلیب مساوی یا نامساوی، به صورت مدور یا چندضلعی (طبقه همکف)

۳- ورودی اصلی در غرب و قربانگاه در منتهی‌الیه شرقی تعبیه شده بود.

۴- مصالح اصلی کلیسا، آجر (پوشیده با گچ) و کاشی یا ورق‌های سرب (در بام‌ها) می‌باشد.

۵- بازشوها به صورت پنجره‌های مشبک کوچک؛ پوشانده با ورق‌های نازک مرمر یا پوست، می‌باشند.

۶- نمای ساده به واسطه ورودی شرقی و رواقی از دوطاقی‌ها

۷- دید بصری یکپارچه (به علت ستون کم)

۸- موزائیک‌ها از مکعب‌های مرمری یا شیشه‌ای که داخل سیمان کار می‌شدند، ساخته شد.

• در این فرایند سیمان به صورت لایه‌ای اجرا می‌شد، طرح موزائیک‌ها (که اغلب برگرفته از انجیل یا دادگاه امپراطوری بود) روی سیمان نمودار نقاشی می‌گردید. سپس موزائیک‌ها بر اساس طرح رنگی در سیمان اجرا می‌شد و آخرین لایه سیمان به صورتی ناصاف، به منظور جلوگیری از ایجاد زاویه بین موزائیک‌ها هنگام جاگذاری در سیمان ریخته می‌شد.

۹- سرستون‌های معماری روم شرقی (بیزانس):

سرستون‌ها قطعه سنگی بزرگ بوده (به عنوان پایه برای طاق‌ها) که آرم پادشاهان یا بزرگان روی آن حک شده و متداول‌ترین فرم‌های آن، سبدي و مکعبي می‌باشد.

۱۰- مهم‌ترین جنبه کلیسای بیزانسی، معبد است و گنبد آن را روی فضاهاى مربع شکل اجرا می‌کردند.

۱۱- در معماری بیزانس، مجسمه‌سازی تمثال انسان ممنوع بود و به جای آن از اثرات تزئینی با پیچک‌ها، دایره‌ها و اشکال هندسی، نمایش گل و برگ گیاهان و برگ‌های کنگر در باد، استفاده می‌شد.

• سبک موروئی در اروپای غربی

موروها هفتصد سال در اسپانیا حضور داشتند و آثار باقی مانده از آن زمان بیشتر مربوط به ساختمان های مذهبی و استحکامات می باشد.

نحوه تشخیص ساختمان موروئی

۱- یکی از مشخصه های بارز آن، قوس های نعلی شکل است که به جای گردی کامل، در قسمت فوقانی بیرون زده بودند که به وسیله فرم های تزئینی مانند قوسه های طاق های پشت بند به قوس های کوچک تر تقسیم می شد.

۲- استفاده از قوس های کور (قوس هایی که روی دیوار یک ساختمان اجرا می شدند و داخل آن ها با مصالح پر می شد) بر روی نمای ساختمان ها و متداول ترین آن ها، قوس های مشبک بودند.

۳- ساخت قوس ها از مصالح ترکیبی آجر قرمز و سنگ سفید

ساختمان های مذهبی

۱- مسجدها به صورت مستطیل شکل و کوتاه ساخته می شد.

۲- نمای ساده و استفاده از مصالحی مانند آجر پخته یا سنگ تراشیده

۳- بام ساده به همراه شیب ملایم که توسط کاشی های براق پوشانده شده

۴- درب های اصلی به صورت کاملاً ساده، به همراه طاق هایی در دو سمت که از ستون ها و سرستون های رومی تشکیل شده؛ طراحی شده اند.

۵- فضای داخلی شامل حیاطی روباز که دارای آبنما و درختان خرما و پرتقال برای ساداندازی بود.

۶- ساختمان اصلی، توسط ستون هایی باریک به سالن های مختلف تقسیم می شد (هدف از این طراحی شبیه سازی فضا به جنگل به عنوان سمبل سرزمین مادری موروها در شمال آفریقا بود).

• آبنما، استخر و یا دریاچه های مصنوعی در خانه های موروئی ها، از خصیصه های معماری آن ها به شمار می رفت.

۷- ارتفاع برابر سالن ها، نمایانگر برابری عبادت کنندگان بود.

۸- دیوار انتهایی (دیوار مقابل ورودی)، یا به عبارتی دیوار قبله، همیشه رو به مکه بود.

۹- محراب به شکل نیم‌دایره یا چندگوشی به صورت فرورفته در دیوار قبله به همراه تزئیناتی به همین صورت ساخته می‌شد.

- واژه اسلیمی در دوران رنسانس ابداع شد که به معنی منحنی‌های پیوسته‌ای که مرتباً به خطوطی ثانویه تقسیم می‌شوند، می‌باشد.

۱۰- مناره‌ها به صورت برجی با پایه مربع شکل طراحی می‌شد.

- سبک مدجن، سبکی توسعه‌یافته از طریق سلطه اسلامی که بخشی از آن اسلامی و بخشی از آن گوتیک است.

- واژه مستعرب، به کسانی اطلاق می‌شد که با عرب‌ها زندگی می‌کردند و می‌خواستند از آن‌ها تقلید کنند.

